

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ**

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)
за другим (магістерським) рівнем

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними
спеціалізаціями)

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №17 від “14” квітня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика викладання постановки голосу
Викладач	Молодій Ольга Романівна , заслужена артистка України, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування
Контактні телефони викладача	0503386878, 0964062305
E-mail викладача	mamamela@ukr.net
Формат дисципліни	Очна, заочна
Обсяг дисципліни	180 годин, 6 кредитів
Посилання на сайт дистанційного навчання	- https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	4 години
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Методика викладання постановки голосу» – одна із важливих профільюючих дисциплін при підготовці майбутнього педагога-музиканта, вчителя музичного мистецтва, співака-виконавця, викладача постановки голосу, керівника творчих колективів, як у школі так і в позашкільних закладах естетичного виховання. Предмет належить до циклу дисциплін спеціального практичного спрямування і передбачає поєднання теоретико-методичної та виконавської підготовки студентів та має ґрунтуватися на впровадженні інтегративних зв'язків між фаховими дисциплінами, у яких предметна галузь співвідноситься з різновидами музично-виконавської діяльності й має на меті вдосконалення художнього мислення, творчого потенціалу на засадах самостійного пошуку, спрямованого на творче самовираження майбутніх фахівців.</p> <p>Зміст дисципліни полягає у ознайомленні майбутніх фахівців з науково-теоретичними основами вокальної методики як виду мистецтва, систематизації знань, удосконаленні технічних навичок, набутих в процесі лекційних і практичних занять; забезпеченні методичної підготовки до викладання навчальної дисципліни у вищих навчальних закладах музично-педагогічної освіти; прищепленні навичок до самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній, а також формуванні навичок до вивчення навчально-художнього вокального репертуару; формуванню широкого художнього музичного кругозору майбутнього викладача вузів; виховуванні вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану вокальну літературу.</p> <p>Виходячи із сучасного стану і розвитку вокального мистецтва, а також, враховуючи навчальну програму, відпрацьовану в педагогічних навчальних закладах, що готують вчителів музики, слід вважати доцільним вирішення в рамках даного курсу перерахованих завдань.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні знань студентів про основні досягнення сучасної методики викладання постановки голосу, умови й шляхи їх реалізації в діяльності вчителя музичного мистецтва з урахуванням інноваційних підходів до організації навчального процесу. Важливою складовою цього процесу є оволодіння значним об'ємом теоретичних знань, без яких неможливе розуміння процесу власне постановки і розвитку голосу, а також практична підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної музично-педагогічної діяльності.</p> <p>Цілі курсу - дати студентам систематизовані знання з методики роботи із співочим голосом людини, сприяти формуванню у студентів досвіду методичного аналізу,</p>	

дослідницького мислення в галузі теорії та методики вокального мистецтва, переорієнтації виконавського досвіду на майбутню педагогічну діяльність.

Спираючись на наукові дані про будову та функції голосового апарату, біофізіологічні механізми співацького процесу, а також знань про методологію навчання сольного співу, навчальна дисципліна “Методика постановки голосу” повинна сформулювати розуміння механізмів процесу звукоутворення та звуковедення, стійких критеріїв якості співу і співацької майстерності, розвитку активного вокального слуху, оволодіти методичні прийоми формування і розвитку співочого голосу та музичних здібностей, вміння формувати та удосконалювати вокально-технічні та виконавські навички, виробляти у вихованців за допомогою самоконтролю навик свідомого володіння голосом. Важливою складовою даної дисципліни є здобуття знань про класифікацію співочих голосів, їх загальну характеристику, вміння визначити тип голосу, підбирати відповідно репертуар. Крім того, студент має оволодіти вмінням за допомогою засобів вокального мистецтва здійснювати естетичне виховання майбутніх фахівців; розвивати художньо-творчі та вокально-виконавські здібності своїх майбутніх вихованців.

Важливим завданням курсу є озброєння майбутніх спеціалістів практичними знаннями про вікові особливості розвитку та охорону дитячого співацького голосу, про ведення вокально – хорової роботи в школі, забезпечення професійної готовності випускника до здійснення вокальної та вокально – педагогічної діяльності у загальноосвітній школі та дитячих закладах мистецького спрямування.

4. Результати навчання (компетентності)

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, використовувати різні форми комунікативних процесів, вільно оперувати професійною термінологією, володіння навичками редагування й перекладу текстів, пов'язаних із фахом. Здатність використовувати професійну літературу, фахові термінологічні словники та допоміжні джерела у процесі; здатність оперувати фаховою термінологією в професійному середовищі.
- Здатність до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, наполегливо досягати поставленої мети та якісно виконувати роботу у професійній музично-педагогічній сфері; виявляти логічну структуру і понятійний апарат незнайомого наукового тексту, вирішувати професійні завдання із застосуванням інформаційних технологій в професійній діяльності викладача музичного мистецтва (за видами); до наукової рефлексії та гуманітарної експертизи проблем музично-педагогічної освіти; до інтернаціонального охоплення специфіки складників музично-риторичного тезаурусу національних музичних мов; до розуміння еволюції культури та музичного мистецтва як відображення основних тенденцій суспільно-історичного розвитку країни.
- Здатність вирішувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у галузі хорового виконавства та середньої освіти у процесі навчання основ теорії і практики вокально-хорової роботи, художньо-творчого розвитку учнів через хоровий спів як форми роботи на уроках музичного мистецтва. Здатність до опанування основних методів та способів вирішення комунікативних завдань професійної діяльності, вміння аналізувати логіку висловлювань реципієнтів з позицій норм толерантності та ефективної праці в педагогічному колективі.
- Здатність розуміти методологію проведення науково-педагогічних досліджень, вміння використовувати різні способи реєстрації наукових фактів, аналізувати та інтерпретувати матеріали спостережень, переводити наукові знання у площину практичного використання.
- Здатність до перенесення системи фахових знань у площину навчального предмету музичне мистецтво, структурування навчального матеріалу, проектування та організації власної діяльності.

- Вміння виявляти музикальність, виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні уміння, виконавську надійність учителя музичного мистецтва. Здатність формувати та удосконалювати вокально-технічні та виконавські навички, виробляти за допомогою самоконтролю навички свідомого володіння голосом; застосовувати весь комплекс засобів виразності, артистичну, сценічну майстерність у професійній діяльності співака.
- Знання сучасних теоретичних основ музичної педагогіки, педагогіки мистецтва, теорії художньої культури.
- Здатність інтегрувати складні професійні вміння гри на музичних інструментах, співу, диригування музичними колективами, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію).

ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

- Здатність використовувати знання теоретичних понять, законів, концепцій, вчень і теорій освіти як фундаменту для характеристики й аналізу мистецьких явищ і процесів та здатність використовувати мистецько- педагогічний потенціал музичного мистецтва для утвердження гуманістичних цінностей.
- Здатність усвідомлювати місце та роль музичної культури у сучасному соціокультурному просторі та здатність аналізувати музичне мистецтво в контексті розвитку інших видів мистецтв, літератури, загального розвитку гуманітарного знання, релігійних, філософських ідей певних історичних періодів.
- Здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі.
- Здатність демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва, до розуміння принципів методів та форм проведення занять з музичних дисциплін, керівництва художньо-естетичним розвитком учнів.
- Здатність презентувати власний творчий продукт, здійснювати художньо-просвітницьку діяльність, розробляти і втілювати музично- виховні заходи на високому мистецько-педагогічному рівні; організовувати освітній процес на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів, здатність до розуміння основних проблем сучасної мистецької освіти й виконавства в Україні та пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу в закладах мистецької освіти.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- Здатність здійснювати художньо-педагогічне спілкування з дітьми; вміння вирішувати педагогічні навчально-виховні, художньо-творчі завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів та їх музичної підготовки.
- Володіння принципами організації керівництва хором, ансамблем, методики викладання музичних дисциплін; вмінням засвоювати пісенний матеріал шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності; здійснювати змістовний аналіз музичного твору, емоційно й цікаво розповідати учням про музику і музикантів, події музичного життя.
- Здатність застосовувати фахові знання та практичні навички у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі.
- Опанування різними видами комп'ютерних програм для музиканта; набуття практичного навичку нотного набору різних видів партитур чи інших музичних творів (інструментальних, вокально-інструментальних, хорових); опанування навичками синхронізації нотного та текстового набору різних комп'ютерних програм.
- Володіння теоретичними засадами хорового виконавства та культури вокально-хорового співу, знання виразових можливостей хорової музики та закономірностей

хорового виконавства в цілому, практикою співу в хоровому колективі та методичними принципами формування практичних навичок роботи з хором.

- Володіння методичними засадами підготовки до керування хором; навичками самостійної роботи з фаховою літературою та навчально-художнім репертуаром з диригування; найрізноманітнішим хоровим ансамблевим та інструментальним репертуаром різних епох, жанрів і стилів; засвоєння пісенного матеріалу шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності.

- Готовність до художньо-творчої, музично-виконавської діяльності; інтерпретування музичних творів; реалізації колективних, індивідуальних музичних проєктів; розробки художньо-практичних, музичних завдань для учнів, відповідно до їх вікових особливостей.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен **знати**:

- принципи складання тематичних планів по лекційних курсах, раціонального розподілу навчального матеріалу по семестрах; визначення змісту семінарських занять;

- принципи складання індивідуальних планів роботи з постановки голосу;

- основи психології професії вчителя музичного мистецтва, форми і методи індивідуальної роботи в класі постановки голосу,

- оволодіти навичками написання курсових робіт, рефератів; освоїти колективні форми навчання, методи організації роботи в класі постановки голосу, форми і методи викладання лекційних курсів;

- знати вивчений теоретичний матеріал з історії вокального мистецтва та вокальної педагогіки, знати вокальну літературу;

- класифікацію голосів та їх якості;

- склад та функції голосового апарату як „вокального” інструменту;

- процес формування вокального голосу, поняття регістрів, резонаторів;

- процес та класифікацію вокального дихання;

- значення психологічних категорій у формуванні голосу співака;

- правила гігієни голосу та профілактики захворювань;

- опанувати методи вирішення проблем вокальної роботи над твором.вміти аналізувати вокальні твори, що вивчаються, з музично-теоретичної та вокально-художньої сторін; самостійно здійснювати підбір вокального репертуару;

- оволодіти вмінням за допомогою засобів вокального мистецтва здійснювати естетичне виховання майбутніх фахівців; розвивати художньо-творчі та вокально-виконавські здібності своїх майбутніх вихованців, їх навички та вміння; - освоїти методичні прийоми формування і розвитку співочого голосу та музичних здібностей, необхідні для подальшої кваліфікованої роботи в школі та вищих навчальних закладах.

5. Організація навчання курсу

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий
3	014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	2	Вибірковий

Обсяг курсу

На вивчення навчального курсу відводиться 180годин і 6 кредитів ЄКТС

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
Практичні заняття	10
Самостійна робота	150

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання , год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Вступ. Процес становлення теоретичних засад світового вокального мистецтва. Понятійна основа вокальної педагогіки. Сольний спів і хорове виконавство.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		1 тиждень
Тема 1. Вступ. Процес становлення теоретичних засад світового вокального мистецтва. Понятійна основа вокальної педагогіки. Сольний спів і хорове виконавство.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		1 тиждень
Тема 2. Будова голосового апарата. Повторення та систематизація понять. Наукові концепції діяльності голосового апарата у співі.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		1 тиждень
Тема 2. Будова голосового апарата. Повторення та систематизація понять. Наукові концепції діяльності голосового апарата у співі.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		1 тиждень
Тема 1., 2.	практичне заняття	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2	10	2 тиждень
Тема 3. Функції голосотвірної системи людини (вокальне дихання, звукоутворення, резонатори, акустика голосу). Комплексна робота організму співака – постава, режим, охорона.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		2 тиждень
Тема 3. Функції голосотвірної системи людини (вокальне дихання, звукоутворення, резонатори, акустика голосу). Комплексна робота організму співака – постава, режим, охорона.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		2 тиждень
Тема 4. Спів як психофізіологічний процес. Роль центральної	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		3 тиждень

нервової системи у співі. Питання регістрової будови співочого голосу. Еволюція теорій.					
Тема 4. Спів як психофізіологічний процес. Роль центральної нервової системи у співі. Питання регістрової будови співочого голосу. Еволюція теорій.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		3 тиждень
Тема 3.,4.	практичне заняття	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2	10	3 тиждень
Тема 5. Класифікація професійних голосів. Характеристика жіночих та чоловічих голосів в методичному аспекті. Вікові етапи розвитку голосу та вокальна робота з дітьми.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		4 тиждень
Тема 5. Класифікація професійних голосів. Характеристика жіночих та чоловічих голосів в методичному аспекті. Вікові етапи розвитку голосу та вокальна робота з дітьми.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		4 тиждень
Тема 6. Специфіка вокальної роботи роботи з високими та низькими, чоловічими та жіночими голосами. Роль вольового чинника в процесі навчання співу.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		4 тиждень
Тема 6. Специфіка вокальної роботи роботи з високими та низькими, чоловічими та жіночими голосами. Роль вольового чинника в процесі навчання співу.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		4 тиждень
Тема 5.,6	практичне заняття	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2	10	5 тиждень

Тема 7. Вокальна орфоепія. Характерні недоліки співу і вади мовлення, їх виявлення та подолання в процесі роботи над голосом. Музично-вокальний слух і відчуття у співі.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		5 тиждень
Тема 7. Вокальна орфоепія. Характерні недоліки співу і вади мовлення, їх виявлення та подолання в процесі роботи над голосом. Музично-вокальний слух і відчуття у співі.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		5 тиждень
Тема 8. Основи сучасного бельканто. Камерний жанр у вокальному виконавстві. Взаємозалежність та взаємозв'язок мистецтва сольного співу і хорової виконавської культури. Вокалотерапія і вплив різної музики на організм людини.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		6 тиждень
Тема 8. Основи сучасного бельканто. Камерний жанр у вокальному виконавстві. Взаємозалежність та взаємозв'язок мистецтва сольного співу і хорової виконавської культури. Вокалотерапія і вплив різної музики на організм людини.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		6 тиждень
Тема 7.,8.	практичне заняття	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2	10	6 тиждень
Тема9. Основні вокальні жанри в сучасній музичній культурі. Естрадний та народний спів у вокальній практиці. Академічна постановка як основа для будь якого стилю вокального виконавства.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		7 тиждень
Тема9. Основні вокальні жанри в сучасній музичній культурі. Естрадний та народний спів у вокальній	самостійна робота		15		7 тиждень

практиці. Академічна постановка як основа для будь якого стилю вокального виконавства.					
Тема 10. Нетрадиційний підхід до формування техніки співу в сучасній методиці педагогів-новаторів. Вимоги часу до методики вокального виховання.	лекція	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2		7 тиждень
Тема 10. Нетрадиційний підхід до формування техніки співу в сучасній методиці педагогів-новаторів. Вимоги часу до методики вокального виховання.	самостійна робота	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	15		7 тиждень
Тема9., 10.	практичне заняття	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.	2	10	консультація
Разом за семестр			180	50	

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості. Використовуються методи контролю, які сприяють підвищенню мотивації студентів – майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності, відповідно до специфіки фахової підготовки учителя музики та виконавця – співака.</p> <p>Методи контролю і самоконтролю спрямовані на перевірку рівня засвоєння студентами теоретичних знань. Методи усного контролю – індивідуальне чи фронтальне опитування, дискусія, письмового – тестування, контрольна чи самостійна робота, індивідуальні письмові завдання, тощо.</p> <p>Оцінювання проводиться за національною шкалою (від відмінно до незадовільно) та шкалою ЕСТ8 (від А до Г). Сума балів за всіма видами контролю та за всі види навчальної діяльності становить 100 за семестр.</p> <p>Форма контролю для даної спеціальності: іспит – 3 семестр (50 – поточна робота на</p>
-----------------------------------	---

	<p>практичних заняттях, 50 – іспит, разом – 100 балів) Кількість балів за роботу студента під час практичних занять, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання наступних вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг виконання завдань; якість виконання завдань; самостійність виконання; творчий підхід до виконання завдань; ініціативність у навчальній діяльності.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Студент допускається до іспиту при умові виконання всіх вимог, що ставляться до вивчення програмного матеріалу: відповідні знання теорії постановки голосу, розуміння історичних шляхів розвитку та закономірностей еволюції вокального мистецтва від найдавнішої доби до сучасності, володіння основними поняттями вокальної педагогіки, виконаними індивідуальними та самостійними роботами. Поточний контроль на практичних заняттях включає систематичну перевірку виконання студентом різних видів індивідуальних завдань, спрямованих на поглиблення знань, отриманих на лекційних заняттях.</p> <p>Підсумковий контроль відбувається таким чином: усне опитування (індивідуальне, фронтальне), письмові завдання.</p> <p>Семестрова оцінка відображає сукупну суму балів за відповідь на іспиті та роботу на практичних заняттях.</p>
<p>7. Політика курсу</p>	
<p>Предмет методики постановки голосу – це здобуття навичу викладання правильного співу, закріплення вміння володіти власним голосом та вміння навчити цьому своїх майбутніх вихованців – учнів шкіл, шкіл мистецтв, студентів, солістів та учасників вокальних та хорових колективів. Майбутній педагог, збагатившись теоретичними знаннями, досвідом видатних вокальних педагогів, освоївши основні принципи методики роботи з голосом, повинен навчитися майстерності передання здобутих знань майбутнім учням. На власному досвіді, в практиці розвитку свого голосу, навчившись володіти вокальним диханням, яке є основою співу на опорі, виробивши механізм правильного звукоутворення, що мусить базуватися на вмілому користуванні резонаторами, навчившись вірному формуванню голосних та правильній, чіткій вимові приголосних звуків, освоївши різні типи атаки звука та способи звуковедення, навчившись співу різними штрихами, в різних динамічних відтінках, оволодівши вмінням філірування звука, вмінням користуватись різними манерами співу(в ідеалі), майбутній вокальний педагог повинен вміти навчити цьому своїх вихованців. Студент повинен зрозуміти сам і могли передати вміння співати в правильній позиції звука, якісними характеристиками якої є легкість, дзвінкість, яскравість, близькість, польотність звука, комфортність та свобода у відчуттях співака, тому що тільки правильний спів дасть можливість зберегти голос здоровим і користуватися ним до глибокої старості.</p> <p>Весь комплекс даних навичок , який пройшов період вироблення та закріплення в процесі співу на практичних індивідуальних заняттях під керівництвом педагога, і, за допомогою навичку самоконтролю, апробований під час співу на хорових класах, заняттях з диригування, читки партитур, ансамблевого класу, співу в колективах, концертної</p>	

діяльності, має бути усвідомлений та систематизований за допомогою вивчення дисципліни методика постановки голосу.

Дуже важливою складовою успішної підготовки викладача постановки голосу є знайомство з віковими фізіологічними та психологічними особливостями розвитку, становлення дитячих голосів. Теоретичні знання випробовуються в роботі з дітьми під час проходження педагогічної практики, в індивідуальній роботі з дітьми різних вікових категорій та роботі з дитячими вокальними колективами, від дуєтів і до хорів.

У кінцевому результаті, відповідно до поставленої мети, завдань і визначених цілей програми, випускник оволодіє цілим комплексом теоретичних знань, практичних навичок та вмінь з методики постановки голосу та зможе, вдосконаливши фахову підготовку, успішно працювати як виконавцем, так і вокальним педагогом у освітній та культурній сферах.

8. Рекомендована література

8.1. Методичне забезпечення

1. Голос людини та вокальна робота з ним: Монографія/ Г.Є.Стасько, О.Д.Шуляр та ін,- Івано-Франківськ: Видави. ПНУ ім.. В.Стефаника, 2010.- 336 с.
 2. Стасько Г.Є. Психотехніка співу у вокальній педагогіці: Монографія/ Г.Є.Стасько.- Івано-Франківськ: Видави. ПНУ ім.. В.Стефаника, 2010.- 136 с.
 3. Хрестоматія для пения. Арии зарубежных композиторов. Вып. 1. - М: Музыка, 1981.
 4. Хрестоматія для пения. Старинные арии. Вып. 3. - М: Музыка, 1978.
 5. Хрестоматія для пения. Арии зарубежных композиторов. Вып. 1. - М: Музыка, 1981.
 6. Хрестоматія для пения. Старинные арии. Вып. 3. - М: Музыка, 1978.
 7. Хрестоматія для пения. III - IV курсы отделений актеров муз. комедии театральних и музыкальных вузов. - М.: Музыка, 1978.
- Гринь Л.О. Методичні рекомендації до курсу „Вокал”. - Запоріжжя: КП „Дніпровський металург”, 2008. - 28с.

8.2. Базова література

1. Бандрівська О.К. Науково-методичні праці /статті, рецензії/.- Наукові збірки,- В.6.- ЛДМА.-Львів, 2002,- 148 с.
2. Багадуров В.А. Очерки по истории вокальной педагогики. Ч.3.-М.:Музгиз, 1956.- 286с.
3. Бернд Вайкль. Пение и прочем умении. - М.:»Аграф», 2002.-224 с.
4. Вальденго Джузеппе. Я пел с Тосканини /Пер. с итал. - 2-е изд., доп,- Л.:Музыка, 1989,- 168 с.
5. Вопросы вокальной педагогики.Сб.статей.Вып.4/Сост.В.Л.Чаплина.-М.:Музыка. 1969.- 230 с.
6. Вопросы вокальной педагогики. Сб.статей. Вып. 5/Сост. Л.Б.Дмитриева.- М.: Музыка, 1976.-261 с.
7. Вопросы вокальной педагогики. Сб.статей. Вып. 6/Сост. Л.Б.Дмитриев.- Л.: Музыка. 1982,- 184 с.
8. Вопросы вокальной педагогики. Сб. статей. Вып. 7/Сост. А.Яковлева.- М.: Музыка, 1984,- 214 с.
9. Гнидь Б.П..Історія вокального мистецтва/ Б.П. Гнидь - К., НМАУ, 1997.- 320 с.
10. Голинський М.Т..Спогади /Переди, сл. та передм. С.Д.Козака\ М.Т Голинський .- К.: Молодь, 1993,- 368 с.
11. Голос людини та вокальна робота з ним: Монографія/ Г.Є.Стасько, О.Д.Шуляр та ін.- Івано-Франківськ: Видави. ПНУ ім.. В.Стефаника, 2010.- 336 с.
12. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики,- М.: Музыка, 1968.- 676с:
13. Євтушенко Д., Михайлов-Сидоров М.. Питання вокальної педагогіки.-Історія,

теорія, практика/ Д. Євтушенко., М Михайлов-Сидоров.- К.; Мистецтво, 1963.- 338с.

14. Кравченко А. Секретні бельканто.- Симферополь, 1993.- 126с.
15. Лаури-Вольпи Дж. Вокальные параллели/ Дж. Лаури-Вольпи.-Л.: Музика.- Ленингр. отд., 1972,- 299с.
16. Лебедева. І. О. О. М. Благовидова - педагог/І. О. Лебедева.- М.: Музыка, 1984.- 80с.
17. Львов М. Из истории вокального искусства/ М. Львов.- М.: Музыка, 1964
18. Морозов В.П.. Искусство резонансного пения. Основы резонансной теории и техники. ИП РАН, МГК им. П. Чайковского, Центр «Искусство и наука./ В. П. Морозов. М.,2002.- 496 с.
19. Назаренко И.К.. Искусство пения. Очерки/ И. К. Назаренко.- М.: Музыка, 1968.- 622 с.
20. Львов М.Л. Из истории вокального искусства/ М.Л.Львов,- Музыка: М.,1964.
21. Прокопьев В.Н.. Как стать певцом и сделать карьеру./ В.Н. Прокопьев.- СПб.: Издат. «Русская графика», 2000,- 176 с.
22. Стасько Г. Є. Психотехніка співу у вокальній педагогіці: Монографія/ Г. Є. Стасько,- Івано-Франківськ: Видави. ПНУ ім. В.Стефаника, 2010.- 136 с.
23. Тимохин В.В. Мастера вокального искусства XX века: Очерки/ В. В. Тимохин.- Вып. 1. М.: Музыка. 1974.- 175 с.
24. Тимохин В. В. Мастера вокального искусства XX века: Очерки. / В. В. Тимохин.- Вып. 2. -М.: Музыка. 1983. - 175 с.
25. Черепанин М. В. Музична культура Галичини (друга половина XIX - перша половина XX ст..) Монографія:./ М.В. Черепанин .- К.: Вежа, 1997.- 328 с.
26. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва. Монографія: Ч.І./ О. Д. Шуляр.-Івано-Франківськ,- Видав. «Плай» ПНУ ім.В.Стефаника, 2010.- 352 с.
27. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва: Монографія.-Ч.ІІ /О. Д. Шуляр,- Івано-Франківськ: Видав. «Плай» ПНУ ім.В.Стефаника, 2012,- 360 с.

8.3. Допоміжна література

- 1.Вопросы вокальной педагогики. - Сборник статей выпуск 7. - М.: Музыка, 1984. - 214
- 2.Гозенпуд А. Краткий оперный словарь 2-е издание / А.Гозенпуд - К., 1986. - 296 с.
- 3.Гринь Л.О. Теоретико-методичні основи вокальної підготовки майбутніх акторів/ Науково-методичний посібник для студентів спеціальності „Театральне мистецтво” [науковий редактор Г.В. Локарева.] / Л.О.Гринь - Запоріжжя: ЗНУ, 2011. - 140с., ноти.
- 4.Далецкий А.В. Обучение певца-любителя А.В.Далецкий - М.: МГИК, 1990. - 228с.
- 5.Егоров А.П. Гигиена голоса и его физиологические основы. - М.: Музыка, 1962. - 56с.
- 6.История русского дореволюционного драматического театра в 2-х ч. / Под ред. Н.И.Зльяша./ М.: Просвещение, 1989. - 336с.
- 7.Кремлев Ю.А. О роли разума в восприятии произведения искусства / Ю.А.Кремлев М.: Музыка, 1970. - 72с.
- 8.Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : Навч. посіб. / О.М. Олексюк, М.М. Ткач. - К. : Знання України, 2004. - 264 с.
- 9.Павлов И.П. Полн. собр. сочинений, т. , кн. 2-я. / И.П.Павлов - М.-Л.: изд. АН СССР, 1951.-С.-269.
- 10.Рождественская Н.В. Диагностика актерских способностей ./ Н.В.Рождественская - СПб.: Речь, 2005,- 192с.
- 11.Шмыга Т. Счастье мне улыбалось / Т.Шмыга - М.: Вагриус, 2001. - 320с.
- 12.Яковлев А.В. Физиологические закономерности певческой атаки. / Тренировочные упражнения для вокалистов / А.В.Яковлев - Л.: Музыка, 1971. - 64с. Юссон Р. Певческий

голос/ Р.Юссон,- М.: Музыка, 1974.- 262с.

13.Юцевич Ю.Е. Педагогическое обоснование содержания вокальной подготовки учащихся педучилищ Автореф дисс. ... канд.пед.наук/ Ю.Е. Юцевич.. - К., 1985. - 23с.

8.4. Інформаційні ресурси

1.Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

2.Наукова бібліотека інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

3.Івано- франківська універсальна наукова бібліотека імені Івана Франка.

4.Державний архів Івано-Франківської області.

5.Фонди та музейні збірки Івано-Франківського краєзнавчого музею.

6.Фонди та музейні збірки Львівського історичного музею.

8.5. Електронний ресурс

1.Вокально-виконавська творчість. [Електронний ресурс] // disser.com.ua/contents/18832.html

2.Розвиток особистості співака. [Електронний ресурс] // www.nbu.gov.ua/portal/Soc.../3.pdf

3.Вокальне мистецтво: історія та сучасність. [Електронний ресурс] // solospiv.com/.../Naukovi_zbirky_24.pdf

4.Стахович О.Г. Основи вокальної педагогіки. 4.1. [Електронний ресурс] // www.twigrx.com > ... > Музыкальное искусство > Вокал

5.Теорія та методика співацького голосотворення. [Електронний ресурс]// ib.mdpu.org.ua/e-book/hor/tema5.htm

6.Словник помилок вокальної педагогіки. [Електронний ресурс] // bukvar.su > Музыка

7.Физиология пения и вокальная техника. [Електронний ресурс] music80.org/node/535